

12.09.2023

Asia/6

§ 176

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Alviina Alametsän talousarvioaloitteesta koskien perhetuen ja pariterapian saatavuutta

HEL 2023-007041 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle tilapäisen puheenjohtaja Matti Niirasen ehdotuksesta jäsen Maarit Castrénin kannattamana.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi
Heidi Långström-Karhapää, vs. neuvolan ja lapsiperheiden kotipalvelun päällikkö, puhelin: 310 50428
heidi.langstrom-karhapaa(a)hel.fi
Terja Hannola, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 39043
terja.hannola(a)hel.fi

Liitteet

1 Talousarvioaloite, perhetuen ja pariterapian saatavuus, Alametsä Alviina

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta antaa kaupunginhallitukselle valtuutettu Alviina Alametsän talousarvioaloitteesta seuraavan lausunnon:

"Aloitteessa esitetään talousarvioon lisättävän määräraha, jolla taataan sitä tarvitseville helsinkiläisille vanhemmille 10 kerran maksuton pariterapia matalalla kynnyksellä. Lisäksi aloitteessa todetaan, että mielen-terveyden tukipalveluita on lisättävä kaikenlaisille perheille ja yksinhuoltajille. Aloitteessa esitetään myös, että kotipalvelua tulisi saada synny-

tyksen jälkeen matalalla kynnyksellä, yhdellä puhelinsoitolla tai nettiajanvarauksella tarpeen mukaan. Aloitteen mukaan on tarpeen selvittää, voisiko kotipalvelua tarjota maksuttomasti myös nykyisiä kriteereitä ja lastensuojelun asiakkuutta laajemmin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämismvastuu ja rahoitus

Sosiaali- ja terveystalvelujen uudistuksen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämismvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lukien. Helsingin kaupungilla säilyy edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämismvastuu, mutta Helsinki ei enää kuntarahoita sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palveluja.

Vuoden 2023 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoitus muodostuu valtiolta saatavasta yleiskatteellisesta rahoituksesta. Valtiovarainministeriön kohdentaman talousarvion lisäksi toimiala saa tuloja asiakasmaksutuloista ja valtionkorvauksista.

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta toteaa, että kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen ja uuden HUS-kuntayhtymän menot ja kustannuksia kasvattavat muutokset on kyettävä rahoittamaan edellä mainitulla rahoituksella.

Pari- ja perhesuhteiden tukeminen sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialalla

Pari- ja perhesuhteisiin liittyvä neuvonta ja tuki on osa hyvinvointialueen järjestämismvastuulle kuuluvaa kasvatus- ja perheneuvontaa (sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 26 §). Parisuhdetta vahvistamalla voidaan tukea toimivaa vanhemmuutta ja edistää lapsen ja koko perheen hyvinvointia. Työskentely kasvatus- ja perheneuvonnassa perustuu sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arviointiin ja sen pohjalta laadittavaan asiakassuunnitelmaan. Kasvatus- ja perheneuvonnan lisäksi pari- ja perhesuhteita tuetaan perhekeskuksissa myös muilla sosiaalihuollon lapsiperheiden palvelutehtävään kuuluvilla palveluilla sekä lapsiperheille suunnatuilla terveydenhuollon palveluilla.

Helsingissä pariterapia on hallinnollisesti oma työyksikkö. Työyksikkö palvelee vuosittain noin 650–700 pariskuntaa. Palvelu on kaikille asiakkaille maksutonta. Käyntikertojen ja palvelun kiireellisyyden tarve arvioidaan tapauskohtaisesti asiakkaiden yksilölliseen tarpeeseen perustuen. Keskimäärin pariterapian asiakkaita tavataan kuusi kertaa. Jos kaikkia asiakkaita tavattaisiin 10 kertaa, tämä tarkoittaisi noin 70 prosentin kasvua vuosittaiseen käyntimäärään, kustannusvaikutuksen ollessa noin 550 000 euroa. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta katsoo, että palvelua tulee jatkossakin tarjota asiakkaan tuen tarpeeseen ja ammattilaisen arvioon perustuen.

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuuden parantaminen on sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan keskeinen tavoite vuosille 2024–2025. Terapiat etulinjaan -hankkeessa tavoitteena on painopisteen siirtäminen perustason interventioihin siten, että nopeasti saavutettavia psykososiaalisia hoitoja on kaikkien saatavilla. Menetelminä on kehitetty muun muassa erilaisia lyhytinterventioita sekä ohjattua omahoitoa. Hanke on alkanut osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa, ja kehittäminen jatkuu EU:n kertaluontoisella elpymisvälineellä rahoitettavassa kestävä kasvun ohjelmaan (RRP) kuuluvassa hankkeessa vuosina 2024–2025. Kehittämiseen on varattu hankerahoitusta 1,686 miljoonaa euroa. Lapsiperheille kohdennettuja mielenterveyttä tukevia menetelmiä toteutetaan muun muassa perheneuvolassa, lapsiperheiden sosiaaliohjauksessa, neuvolan psykologipalveluissa ja terapeuttisessa vauvaperhetyössä. Myös eroperheiden palvelukokonaisuutta kehitetään erillisellä RRP-hankerahoituksella. Lisäksi aikuisuuden tukea lapsiperheissä vahvistetaan aikuissosiaalityön palveluna osana perhekeskustoimintaa.

Pariterapiaan osoitettavia lisämäärärahoja ei ole huomioitu valmisteilla olevassa valtion talousarvioehdotuksessa. Palveluun osoitettavat määrärahat ja mahdolliset menolisäykset tulee järjestyä valtiovarainministeriön osoittamasta yleiskatteellisesta rahoituksesta. Ensisijaisesti tulee turvata toimialan järjestämisvastuulla olevat palvelut lain vaatimalla vähimmäistasolla.

Lapsiperheiden kotipalvelu perheiden tukena

Lapsiperheiden kotipalvelu on myös sosiaalihuoltolain (1301/2014, 18a §) mukainen palvelu, jonka asiakkaaksi tullaan asiakkaan yhteydenoton, hakemuksen tai muun vireille tulon myötä. Asian tullessa vireille asiakkaalla on oikeus sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin. Yhteydenotto lapsiperheiden kotipalvelun asiakasohjaukseen onnistuu puhelimitse, jolloin asiakkaan palveluntarve voidaan arvioida ensikontaktissa. Vaihtoehtoisesti palveluun ohjaututaan lapsiperheiden sosiaalivonnan kautta puhelimitse tai sähköisesti Maisan tai Tarvitsen apua -napin kautta.

Kotipalvelun käynnin varaaminen itsenäisesti on teknisesti mahdollista Maisan kautta. Tällainen käytäntö edellyttäisi kuitenkin prosessikehittämistä, jotta ammattilainen voisi arvioinnin perusteella tehdä asiakkaalle digitaalisen ajanvarausluvan.

Lapsiperheiden kotipalvelua myönnetään toimintakykyä alentavan syyn tai perhe- ja elämäntilanteen perusteella. Työskentely perustuu vanhemmuuden tukemiseen ja perheen omien voimavarojen vahvistamiseen. Vauvaperheet ohjautuvat lapsiperheiden kotipalveluun usein

esimerkiksi neuvolassa havaitun tarpeen myötä. Tyypillisesti palvelu käynnistyy synnytyksen jälkeen, jos perheessä on ollut monikkoraskaus tai jos vauva on syntynyt sektiolla tai jos synnyttänyt on itsellinen äiti tai perhe ilman tukiverkostoa. Usein suunnitelmaa tehdään ennakkoivasti jo raskauden aikana. Palvelun kiireellisyys arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Lapsiperheiden kotipalvelun omassa toiminnassa tehdään vuosittain noin 20 000 asiakaskäyntiä. Helsingissä syntyy vuosittain yli 6000 vauvaa, ja esimerkiksi yksi asiakaskäynti (2–3 tuntia) jokaiseen vauvaperheeseen kasvattaisi kokonaiskäyntimäärää arvion mukaan noin 25 prosenttia. Tähän vastaaminen edellyttäisi arvion mukaan 16 uutta perheyöntekijän vakanssia kustannusvaikutuksen ollessa noin 600 000 euroa.

Lapsiperheiden kotipalvelu on maksutonta paitsi lastensuojelun myös lapsiperheiden monitoimijaisen palvelutarpeen arvioinnin, perhesosiaalityön ja vammaisten sosiaalityön asiakkuudessa oleville lapsiperheille, joissa kotipalvelun työskentely perustuu sosiaalityöntekijän tekemään arvioon (sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös 2.5.2017 § 122). Lisäksi asiakkaalle voidaan tehdä päätös palvelun maksuttomuudesta yksilölliseen harkintaan perustuen. Muissa tapauksissa säännöllisestä kotipalvelusta perittävä asiakasmaksu määräytyy asiakkaan maksukyvyyn, palvelutuntien määrän ja perheen koon mukaan (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992, 2 §, 10e §). Helsingissä lapsiperheiden jatkuvasta ja säännöllisestä kotipalvelusta peritään tällä hetkellä lain sallimaa tasoa alhaisempi asiakasmaksu. Tilapäisen lapsiperheiden kotipalvelun osalta peritään käynnin pituuden mukaan määräytyvä kohtuullinen käyntikohtainen maksu.

Lapsiperheiden kotipalvelusta saatavat asiakasmaksutulot olivat vuonna 2022 noin 79 000 euroa. Asiakasmaksutulot ovat yhä keskeisempi osa sosiaali- ja terveystalouden rahoituspohjaa, eikä maksuttoman lapsiperheiden kotipalvelun laajentamista ole huomioitu talousarvioehdotuksessa. Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta katsoo, että valtaosa haavoittuvassa asemassa olevista perheistä on jo nykyisellään oikeutettuja maksuttomaan kotipalveluun.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Lapsiperheiden tukeminen oikea-aikaisesti on lasten ja perheiden hyvinvoinnin kannalta keskeistä. Vanhemmuutta tukemalla voidaan edistää lasten suotuisaa kehitystä ja kasvuolosuhteiden turvallisuutta. Kaupunkistrategian mukaisesti Helsinki panostaa varhaisen vaiheen lapsiperheiden tukemiseen. Lapsiperheiden hyvinvointia tuetaan perheen

12.09.2023

Asia/6

vuorovaikutussuhteita vahvistamalla sekä tarjoamalla muita tukipalveluja perheiden arjen ja toimintakyvyn tueksi.”

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunnan lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Alviina Alametsän talousarvioaloitteesta koskien perhetuen ja pariterapian saatavuutta. Lausuntoa on pyydetty 19.9.2023 mennessä.

Esittelijä

sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi
Heidi Långström-Karhapää, vs. neuvolan ja lapsiperheiden kotipalvelun päällikkö, puhelin: 310 50428
heidi.langstrom-karhapaa(a)hel.fi
Terja Hannola, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 39043
terja.hannola(a)hel.fi

Liitteet

1 Talousarvioaloite, perhetuen ja pariterapian saatavuus, Alametsä Alviina

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta 05.09.2023 § 160